ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr. A420227120
Lietas arhīva Nr. AA43-0335-21/15
ECLI:LV:ADAT:2021:0317.A420227120.9.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2021.gada 17.martā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnesis referents Māris Birzgalis,
tiesneses Margarita Osmane un Anita Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ un /pers. B/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izdot labvēlīgu administratīvo aktu par /pers. A/ un /pers. B/ reģistrēšanu par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 8.[1]pantu, kā arī /pers. C/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei grozīt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2020.gada 30.jūlija lēmumu Nr.722, nosakot, ka /pers. C/Latvijas pilsonība reģistrējama saskaņā ar Pilsonības likuma 8.[1]pantu, sakarā ar /pers. A/, /pers. B/ un /pers. C/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 21.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. B/ un /pers. A/ 2019.gada 16.septembrī vērsās Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (turpmāk – pārvalde) ar iesniegumiem, kuros lūgts reģistrēt viņus un /pers. B/ dēlu /pers. C/ par Latvijas pilsoņiem saskaņā ar Pilsonības likuma 8.[1]pantu. Iesniegumos norādīts, ka viņi ir Latvijas pilsoņa /pers. D/ pēcnācēji, un apliecināts, ka /pers. A/ tēvs un /pers. B/ vectēvs /pers. D/ atstājis Latviju, glābdamies no PSRS okupācijas režīma vai ticis deportēts 1945.gadā uz Krieviju, un tāpēc līdz 1990.gada 4.maijam nav atgriezies Latvijā uz pastāvīgu dzīvi.

Ar pārvaldes Personu statusa kontroles nodaļas 2020.gada 11.jūnija lēmumu Nr.1788 atteikts reģistrēt /pers. B/ par Latvijas pilsoni. Izskatot apstrīdēšanas iesniegumu, pārvaldes priekšnieks ar 2020.gada 30.jūlija lēmumu Nr.721 zemākas iestādes lēmumu atstāja negrozītu.

Ar pārvaldes Personu statusa kontroles nodaļas 2020.gada 11.jūnija lēmumu Nr.1787 atteikts reģistrēt /pers. C/ par Latvijas pilsoni. Izskatot apstrīdēšanas iesniegumu, pārvaldes priekšnieks ar 2020.gada 30.jūlija lēmumu Nr.722 atteica izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru /pers. C/ tiktu atzīts par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 8.[1]pantu.

Ar pārvaldes Personu statusa kontroles nodaļas 2020.gada 11.jūnija lēmumu Nr.1789 atteikts reģistrēt /pers. A/ par Latvijas pilsoni. Izskatot apstrīdēšanas iesniegumu, pārvaldes priekšnieks ar 2020.gada 30.jūlija lēmumu Nr.723 zemākas iestādes lēmumu atstāja negrozītu.

Lēmumos norādīts, ka laikā no 1940.gada 17.jūnija līdz 1990.gada 4.maijam līdzpieteicēju /pers. A/, /pers. B/ un /pers. C/ priekštecis ir atgriezies uz pastāvīgu dzīvi Latvijas teritorijā, kāda tā bija 1940.gada 17.jūnijā, līdz ar to līdzpieteicēji nav Pilsonības likuma 8.[1]panta pirmajā daļā minētās personas pēcnācēji.

[2] Tiesā saņemts līdzpieteicēju pieteikums, kurā lūgts uzlikt par pienākumu pārvaldei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru līdzpieteicēji tiktu reģistrēti par Latvijas pilsoņiem saskaņā ar Pilsonības likuma 8.[1]pantu. Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Līdzpieteicēju lietas kontekstā jēdziena „Latvija" interpretācijai nav būtiskas nozīmes. Gramatiski tulkojot minēto pantu, nekas neliecina, ka Pilsonības likuma 8.[1]pantā likumdevējs būtu pievērsis jebkādu uzmanību „Latvija" jēdziena teritoriālajam saturam. Pārvaldes piedāvātā interpretācija nonāk pretrunā ar Pilsonības likuma mērķi – dot iespēju Latvijas trimdiniekiem un viņu pēctečiem reģistrēties par Latvijas pilsoņiem.

[2.2] Līdzpieteicēji atbilst Pilsonības likuma 8.[1]pantam, jo viņu pastāvīgās mītnes vieta bija ārpus Latvijas tādēļ, ka saskaņā ar PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1944.gada 23.augusta dekrētu „Par Pleskavas apgabala izveidošanu KPFSR sastāvā" Linavas pagasts, kurā atradās Voločno ciems, tika iekļauts Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas (turpmāk – KPFSR) sastāvā, kura pēc PSRS sabrukuma kļuva par Krievijas Federāciju. Līdzpieteicēji atsaucas uz 1944.gada 21.novembra nodošanas aktu. Grozot attiecīgās teritorijas piederību, faktiski tur dzīvojošie nešķērsoja robežu, bet, pakļaujoties tā laika varai, tika piespiedu kārtā nodoti no vienas padomju republikas otrai.

Saskaņā ar dokumentiem par 1935.gada tautas skaitīšanu Linavas pagasta Voločno ciema vecsaimniecībā dzīvojuši: /pers. E/ – ģimenes galva, /pers. F/ – sieva, /pers. G/, /pers. D/. 1944.gada 23.augusta dekrēta pieņemšanas brīdī /pers. D/ vecāki dzīvoja minētajās teritorijās un līdz ar to arī tika nodoti kopā ar citiem iedzīvotājiem KPFSR. Savukārt pats /pers. D/, turpat pierakstīts, bija iesaukts Latviešu leģionā 1943.gadā un dienējis līdz 1945.gada maijam. 1945.gadā viņš bija arestēts un deportēts no Jelgavas uz Maskavu, vairāk nekā divus gadus pavadīja nometnēs, pēc kā tika nosūtīts uz PSRS 1.valsts celtniecības trestu. Brīdī, kad viņš tika atbrīvots no VDK orgāniem 1949.gadā, viņa vecāki (/pers. E/ un /pers. F/) jau bija piederīgi pie jaunizveidotā Pleskavas apgabala sakarā ar Abrenes apriņķa teritorijas nodošanu un pievienošanu KPFSR. Tur viņš arī palika dzīvot faktiski jau citā valstī.

Pilsonības likuma 8.[1]pantā minētais uzskaitījums par bēgļiem un deportāciju nav izsmeļošs – uz to norāda arī Satversmes tiesas 2010.gada 13.maija spriedumā lietā Nr.20099401 „trimdinieku regulējuma" dotais vērtējums, no kura izriet, ka priekšroka dodama paplašinātai interpretācijai un formāla pieeja nav pieļaujama. Pilsonības likuma 8.[1]pants interpretējams, paturot prātā to galveno „trimdinieku regulējuma" būtību, t.i., piespiedu nonākšana citas valsts teritorijā, neatkarīgi no tā, vai nonākšana izpaužas kā fiziskā darbība vai kā juridisks akts. Pilsonības likuma 8.[1]pants iekļauj visas personas, kuru

pārvietošanās uz citu valsti (iekš vai ārpus PSRS) notika pret viņu gribu.

Pamatojoties uz minēto, secināms, ka Latvijas teritoriju un to piederīgo iedzīvotāju nodošana KPFSR sastāvā, kuras rezultātā /pers. D/ vecāki un viņš pats nokļuva Krievijā, atbilst Pilsonības likuma 8.[1]pantā noteiktajiem Latvijas atstāšanas iemesliem.

[2.3] Nav nozīmes tam, ka /pers. D/ atgriezās iepriekšējā dzīvesvietā Abrenes apriņķa Linavas pagasta Voločno ciemā, jo atgriešanās brīdī minētā teritorija faktiski jau bija pievienota KPFSR saskaņā ar PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1944.gada 23.augusta dekrētu. Līdz ar to /pers. D/ faktiski atgriezās nevis Latvijā, bet citā padomju republikā. Līdz ar to nav nozīmes tam, ka *de iure* Abrenes apvidus tika nodots Krievijas Federācijai tikai 2007.gadā ar Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumu par Latvijas un Krievijas valsts robežu, jo arī pirms tam minētajā teritorijā faktisko varu īstenoja KPFSR un Krievijas Federācija. Paliekot uz dzīvi savā iepriekšējā dzīvesvietā, kura *de facto* kļuva par citas valsts teritoriju, /pers. D/ nemaz nevarēja atgriezties Latvijā. Tādējādi var konstatēt, ka izpildās arī otrs nosacījums atbilstoši Pilsonības likuma 8.[1]pantam. Proti, /pers. D/ neatgriezās Latvijā līdz 1990.gada 4.maijam, un tam par iemeslu bija prettiesiska teritorijas pievienošana KPFSR.

[2.4] Ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1992.gada 22.janvāra lēmumu „Par Abrenes pilsētas un sešu Abrenes apriņķa pagastu aneksijas neatzīšanu" par antikonstitucionālu ir atzīts PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1944.gada 23.augusta dekrēts „Par Pleskavas apgabala izveidošanu KPFSR sastāvā" un vairāki citi saistītie okupācijas varas pieņemtie akti. Arī Satversmes tiesa 2007.gada 29.novembra sprieduma lietā Nr.200710-0102 30.punktā ir norādījusi, ka PSRS prettiesiski atņēma Latvijas teritorijas daļu, nododot to KPFSR 1944.gadā.

Latvijas prettiesiskā okupācija noveda pie Abrenes apvidus *de iure* nodošanas Krievijas Federācijai 2007.gadā vēsturisku notikumu rezultātā. Ja okupācija nenotiktu, Abrenes apriņķis būtu palicis Latvijas teritorija. Dubultpilsonības regulējums trimdinieku lietās pamatojās uz fakta par prettiesisku PSRS okupāciju un aneksiju. Pilsonības jautājumā okupācija izraisīja negatīvas sekas, kuras likumdevējs vēlējies novērst ar Pilsonības likumu, tādā veidā atjaunojot taisnīgumu pret tiem cilvēkiem, kuri bija izstumti no Latvijas pilsoņu kopuma sakarā ar prettiesisko okupāciju un kuri bija spiesti saistīt savu dzīvi ar citu valsti. /pers. D/ bija viens no tiem cilvēkiem, kuru piederību pie vienas vai otras valsts noteica PSRS okupācijas režīms.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemtajos paskaidrojumos pārvalde pieteikumu lūdz noraidīt, pamatojoties uz lēmumiem un turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pitalovas rajona arhīva nodaļas 2019.gada 20.augusta izziņā Nr.871 norādīts, ka Pleskavas apgabala Pitalovas rajona Atremenskas ciema padomes arhīva dokumentos pēc adreses Voločno ciems saimniecības grāmatā par periodu 1949.-1951.gads saimniecībā Nr.77 ierakstīts /pers. D/ /pers. E/ dēls, dzimis 1924.gada februārī, tad uzvārds mainīts uz /uzvārds/ saskaņā ar metriku un pasi.

Saskaņā ar Latvijas Valsts Vēstures arhīva 2019.gada 15.augusta izziņā Nr./numurs A/ norādīto arhīva fonda „Valsts Statistikas pārvalde" dokumentos – 1935.gada 12.februāra tautas skaitīšanas iedzīvotāju sarakstā ir ziņas, ka Jaunlatgales apriņķa Linavas pagasta Voločno ciema vecsaimniecībā dzīvojuši: īpašnieks un ģimenes galva /pers. E/, dzimis 1896.gadā, tautība – lielkrievs, un dēls /pers. D/, dzimis 1924.gadā, tautība – lielkrievs. Tā paša fonda dokumentos ir ziņas, ka /pers. D/, dzimis /datums A/Jaunlatgales apriņķī, Linavas pagastā, pastāvīgi dzīvojis Jaunlatgales apriņķa Linavas pagasta Voločno ciemā un bijis Latvijas pilsonis. Administratīvā departamenta Pasu nodaļas reģistros par pilsoņiem nav ziņu, ka laikā no 1935.gada 13.februāra līdz 1940.gada 17.jūnijam /pers. D/, dzimis /datums A/Jaunlatgales apriņķī, Linavas pagastā, būtu zaudējis Latvijas pilsonību.

[3.2] Līdzpieteicēju norāde, ka viņu priekštecis /pers. D/ faktiski bija atgriezies uz pastāvīgu dzīvi citā padomju republikā, taču ne Latvijā, ir pretrunā ar Latvijas PSR Augstākās Padomes 1990.gada 4.maija deklarāciju „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu", ar kuru Latvijas valsts suverenitātes likvidēšana un Latvijas Republikas iekļaušana PSRS sastāvā ir atzīta par prettiesisku, kā arī Latvijas Republikas iekļaušana Padomju Savienībā no starptautisko tiesību viedokļa nav spēkā.

Prettiesiski veiktās administratīvi teritoriālās izmaiņas nav pamats uzskatīt, ka pieteicēju priekštecis neatgriezās Latvijā. Līdz brīdim, kad Latvijas Republikas Saeima 2007.gada 29.maijā ratificēja Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumu par Latvijas Republikas un Krievijas Republikas robežu (turpmāk – Robežlīgums), Latvijas robeža *de iure* pastāvēja tāda, kāda tā bija 1940.gada 17.jūnijā.

Satversmes tiesas 2007.gada 29.novembra sprieduma lietā Nr.2007-10-0102 69.1.apakšpunktā norādīts, ka ar Robežlīgumu Latvijas valsts nevis akceptē Krievijas Federācijas nostāju par to, ka Abrenes apvidus iekļaušana Krievijas teritorijā ir tiesiska, bet gan starptautiskajās tiesībās pieļaujamā veidā nodod Krievijai teritoriju, kura *de facto* atrodas Krievijas Federācijas kontrolē, bet *de iure* ir daļa no Latvijas valsts teritorijas.

Lietojot Pilsonības likuma 8.[1]panta pirmajā daļā terminu „Latvija", likumdevējs ir nepārprotami noteicis Latvijas teritoriālo stāvokli uz 1940.gada 17.jūniju. Ņemot vērā minēto, līdzpieteicēju priekštecis laikā no 1940.gada 17.jūnija līdz 1990.gada 4.maijam ir atgriezies uz pastāvīgu dzīvi Latvijā.

[3.3] Ar pārvaldes Personu statusa kontroles nodaļas 2020.gada 2.jūlija lēmumu Nr.2065 ir nolemts reģistrēt /pers. C/ par Latvijas pilsoni, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 2.punktu un Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2018.gada 24.jūlija spriedumā lietā Nr.SKA-268/2018 norādīto. Ievērojot minēto, nav pamata lemt par /pers. C/ atzīšanu par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 8.[1]panta otro daļu, jo viņš jau ir Latvijas pilsonis. Nav pamata grozīt /pers. C/ Latvijas pilsonības iegūšanas pamatu arī tādēļ, ka /pers. C/ Latvijas pilsonības reģistrēšana ir notikusi saskaņā ar /pers. B/ lūgumu 2020.gada 17.jūnijā.

[4] 2020.gada 23.septembrī tiesā saņemts /pers. B/ papildu paskaidrojums, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[4.1] Kopš Latvijas neatkarības proklamēšanas līdz Latvijas okupācijai /pers. B/ senči dzīvoja Abrenes apriņķa Linavas pagasta Voločno ciemā saskaņā ar Latvijas likumiem, normām un paražām. /pers. B/ vectēvu /pers. D/ 1943.gadā iesauca 19.Latviešu SS leģionā, bet viņa brāli /pers. G/ 1944.gadā PSRS varas iestādes iesauca Sarkanajā armijā. Beidzoties karam, 1945.gada maijā vectēvu /pers. D/ kā 19.Latviešu SS leģiona kareivi arestēja Sarkanās armijas NKVD karavīri un no Jelgavas deportēja uz NKVD filtrācijas nometni „SMERŠ" Podoļskā, Krievijas PSR, kur viņš atradās ilgāk nekā divus gadus, bet pēc tam nosūtīja piespiedu darbos Maskavas atjaunošanai uz PSRS NKVD darba nometni kā fašistu atbalstītāju.

[4.2] /pers. B/ vectēvu 1949.gadā izlaida no NKVD darba nometnes, un viņš atgriezās pie saviem vecākiem Voločno ciemā, kuru padomju vara jau bija iekļāvusi KPFSR Pleskavas apgabala sastāvā. Tādējādi, deportēts no dzimtās Latvijas, /pers. D/ pusdzīvs atgriezās jau *de facto* citā valstī. Kā Latvijas leģiona kareivis viņš nonāca pastāvīgā VDK uzraudzībā, un viņam bija pienākums periodiski atzīmēties milicijas iecirknī.

[4.3] 1944.gada 23.augustā PSRS Augstākās Padomes Prezidijs pieņēma dekrētu „Par Pleskavas apgabala izveidošanu KPFSR sastāvā", iekļaujot tajā Abrenes pilsētu un sešus Latvijas pagastus. Vēsturisko notikumu rezultātā Abrenes apgabals tika pievienots Pleskavas apgabalam un nosaukts par Pleskavas apgabala Pitalovas rajonu. Pēc Latvijas teritorijas aneksijas un tās pievienošanas KPFSR Pleskavas apgabalam jaunā vara uzreiz veica jaunajos rajonos zemes reformu, iznīcinot viensētu sistēmu, konfiscējot zemi „tautas nodevējiem", īstenojot Abrenes apriņķa piespiedu sovjetizāciju, kas izmainīja vietējo iedzīvotāju ierasto dzīves kārtību, kāda bija izveidojusies un pastāvēja no 1918. līdz 1940.gadam, mainot ciemu un pilsētu nosaukumus, aizverot latviešu skolas, darot visu iespējamo, lai cilvēki aizmirstu savu dzimteni Latviju. /pers. B/ ģimene *de facto* dzīvoja KPFSR Pleskavas apgabala jurisdikcijā un pakļāvās KPFSR likumiem, kuri būtiski atšķīrās no Latvijas PSR likumiem. Likumdevējs, pieņemot šo tiesību normu, paredzēja iespēju Latvijas trimdiniekiem un viņu pēcnācējiem saņemt pilsonību tādēļ, ka nelikumīgi nodibinātās padomju varas rīkojumu dēļ viņi tika deportēti no Latvijas, šiem cilvēkiem pret viņu gribu tika liegta iespēja dzīvot Latvijā un piedalīties tās sabiedriskajā dzīvē. /pers. B/ citē Satversmes tiesas

2007.gada 29.novembra sprieduma lietā Nr.2007-10-0102 32.3.apakšpunktu.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 21.oktobra spriedumu noraidīti līdzpieteicēju pieteikumi, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Saskaņā Pilsonības likuma 8.[1]panta pirmo daļu, ja persona, kura bija Latvijas pilsonis 1940.gada 17.jūnijā, vai šādas personas pēcnācējs iesniedz apliecinājumu tam, ka laikā no 1940.gada 17.jūnija līdz 1990.gada 4.maijam tā atstājusi Latviju, glābdamās no PSRS vai Vācijas okupācijas režīma vai tikusi deportēta un minēto iemeslu dēļ līdz 1990.gada 4.maijam nav atgriezusies Latvijā uz pastāvīgu dzīvi, tad šī persona un tās pēcnācējs saglabā tiesības reģistrēties par Latvijas pilsoni.

Minētā panta otrā daļa noteic, ka gadījumā, ja šā panta pirmajā daļā minētās personas pēcnācējs, kurš dzimis līdz 2014.gada 1.oktobrim, iesniedz apliecinājumu tam, ka vismaz viens no viņa priekštečiem ir bijis šā panta pirmajā daļā minētā persona, tad viņš saglabā tiesības reģistrēties par Latvijas pilsoni. Attiecībā uz bērnu līdz 15 gadu vecumam apliecinājumu pauž viņa likumiskais pārstāvis.

Lūgumu iestādei reģistrēt viņu par Latvijas pilsoni iesniegusi /pers. B/, viņas dēls /pers. C/ un /pers. A/, jo viņi ir Latvijas pilsoņa /pers. D/ pēcnācēji. /pers. D/ ticis deportēts 1945.gadā uz Krieviju, tāpēc līdz 1990.gada 4.maijam nav atgriezies Latvijā uz pastāvīgu dzīvi.

Tiesa pārbaudīja, vai uz līdzpieteicējiem ir attiecināmi Pilsonības likuma 8.[1]panta otrās daļas nosacījumi, pamatojoties uz viņu priekšteča /pers. D/ dzīves notikumiem.

[5.2] Lietas materiālos ir ziņas, ka /pers. B/ (dzimtais uzvārds – /uzvārds/) ir dzimusi /datums B/Pleskavā, Krievijā, vecāki: /pers. A/ un /pers. H/. /pers. C/, /pers. B/ dēls, dzimis /datums C/Tartū, Igaunijā. /pers. A/ dzimis /datums D/Pleskavas apgabala Ostrovas rajona Linova ciemā. Viņa vecāki: tēvs /pers. D//pers. I/ dēls, tautība – krievs, māte /pers. J/ /pers. K/ meita, tautība – krieviete. Vecāki dzīvo Pleskavas apgabala Ostrovas rajona Linova ciemā.

[5.3] Latvijas Valsts Vēstures arhīva 2019.gada 15.augusta izziņā Nr./numurs A/ norādīts, ka arhīva fonda „Valsts Statistikas pārvalde" dokumentos – 1935.gada 12.februāra tautas skaitīšanas iedzīvotāju sarakstā ir ziņas, ka Jaunlatgales apriņķa Linavas pagasta Voločno ciema vecsaimniecībā dzīvojuši: īpašnieks un ģimenes galva /pers. E/, dzimis 1896.gadā, tautība – lielkrievs, un dēls /pers. D/, dzimis 1924.gadā, tautība – lielkrievs. Tā paša fonda dokumentos ir ziņas, ka /pers. D/, dzimis /datums A/Jaunlatgales apriņķī, Linavas pagastā, pastāvīgi dzīvojis Jaunlatgales apriņķa Linavas pagasta Voločno ciemā un bijis Latvijas pilsonis. Administratīvā departamenta Pasu nodaļas reģistros par pilsoņiem nav ziņu, ka laikā no 1935.gada 13.februāra līdz 1940.gada 17.jūnijam /pers. D/, dzimis /datums A/Jaunlatgales apriņķī, Linavas pagastā, būtu zaudējis Latvijas pilsonību.

Latvijas Nacionālā arhīva 2019.gada 16.oktobra izziņā Nr.LVVA-6.2.2./5/14610/2 un 2019.gada 31.oktobra izziņā Nr.LNA-6.2.4./14610 norādīts, ka arhīva fonda „SS karaspēka pārvaldes „Ostland" apgādības virsnieks" dokumentos – vācu nacistiskās armijas Latviešu SS brīvprātīgo leģionā dienējošo personu kartotēkas kartītē un naudas pabalsta aprēķina lapā leģionāra piederīgajiem no 1943.gada 23.marta līdz 1944.gada 31.oktobrim ir ziņas, ka /pers. D/ (tā dokumentā), dzimis /datums A/Voločno, ģimenes stāvoklis – neprecējies, 1943.gada 23.martā iesaukts nacistiskās vācu armijas Latviešu SS brīvprātīgo leģionā. Arhīva fonda „PSRS Pārbaudes filtrācijas punktos un nometnēs ieslodzīto Latvijas iedzīvotāju personas lietas" dokumentos, /pers. D//pers. E/ dēla filtrācijas lietā un alfabētiskajā uzskaites kartītē ir ziņas, ka /pers. D/, dzimis 1924.gadā Abrenes apriņķa Linavas pagasta Voločno sādžā, no 1943.gada 29.marta līdz nacistiskās vācu armijas kapitulācijai 1945.gada 9.maijā dienēja 19.latviešu SS brīvprātīgo divīzijas pajūgu daļā Kuldīgas apriņķa Vānes pagastā kā kareivis, pildot kalēja pienākumus. Par dienestu nacistiskajā vācu armijā /pers. D/ saskaņā ar Sarkanās armijas pretizlūkošanas pārvaldes 6.gvardes 1945.gada 31.maija lēmumu nosūtīts uz PSRS Pārbaudes filtrācijas nometni. No 1945.gada 6.jūnija atradās Podoļskas specnometnē Nr.l74 Maskavas apgabalā. Pamatojoties uz Podoļskas specnometnes Nr.l74 1946.gada 27.septembra lēmumu, nolemts /pers. D/ no filtrācijas nometnes atbrīvot un nosūtīt darbā PSRS Iekšlietu ministrijas 1.Celtniecības trestā Maskavā. Ziņas par represijām pret /pers. D/ pēc 1946.gada arhīva fondu „Baltijas kara apgabala Kara prokuratūra", „Latvijas PSRS Valsts drošības komitejas (VDK) par sevišķi bīstamiem pretvalstiskiem noziegumiem apsūdzēto personu kriminālietas", „1945.-1953.gadā no Latvijas izsūtīto vācu tautības iedzīvotāju, bezvalstnieku, reliģisko sektu dalībnieku un antisociālo elementu personas lietas", „Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras Reabilitācijas un specdienestu lietu prokuratūra" alfabētiskajās uzskaites kartotēkās un sarakstos nav atrastas.

Krievijas Federālā arhīvu aģentūra izziņā Nr.3641/2019 norādīts un Krievijas Federālā arhīvu aģentūra 2019.gada 27.augustā ar izziņu Nr.3772/2019 papildus ir apliecināts, ka /pers. D/ atradās specnometnē Nr.174, kura 1945.-1946.gadā tika dislocēta uz Podoļskas pilsētu, Maskavas apgabalu, Krieviju. Lietas materiālos ir arī /pers. D/ filtrācijas lieta.

Pitalovas rajona arhīva nodaļas 2019.gada 20.augusta izziņā Nr.871 norādīts, ka Pleskavas apgabala Pitalovas rajona Artemenskas ciema padomes arhīva fonda dokumentos pēc adreses: Voločno ciems saimniecības grāmatā par periodu 1949.-195l.gadu saimniecībā Nr.77 ierakstīts /pers. D//pers. E/ dēls, dzimis 1924.gada februārī, tad uzvārds mainīts uz /uzvārds/ saskaņā ar metriku un pasi.

[5.4] Ar PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1944.gada 23.augusta dekrētu „Par Pleskavas iekļaušanu KPFSR sastāvā" Linavas pagasts, kurā atradās Voločno ciems, tika iekļauts KPFSR sastāvā. Savukārt Latvijas Republikas Augstākā padome 1992.gada 22.janvārī pieņēma lēmumu „Par Abrenes pilsētas un sešu Abrenes apriņķa pagastu aneksijas neatzīšanu". Ar to ir atzīts par antikonstitucionālu 1944.gada 23.augusta dekrēts.

[5.5] No minētajiem faktiem izriet, ka /pers. D/ bija Latvijas pilsonis līdz 1940.gada 17.jūnijam. Laikā no 1940.gada 17.jūnja līdz 1990.gada 4.maijam /pers. D/ atstāja Latviju, jo tika deportēts – par dienestu nacistiskajā vācu armijā /pers. D/ saskaņā ar Sarkanās armijas pretizlūkošanas pārvaldes 6.gvardes 1945.gada 31.maija lēmumu nosūtīts uz PSRS Pārbaudes filtrācijas nometni – Podoļskas specnometni Nr.l74 Maskavas apgabalā.

Tomēr nepiepildās Pilsonības likuma 8.[1]panta pirmajā daļa minētais nosacījums, ka „persona nav atgriezusies Latvijā uz pastāvīgu dzīvi". /pers. D/ 1949.gadā tika atbrīvots no piespiedu darbiem celtniecībā un atgriezās uz pastāvīgu dzīvi iepriekšējā dzīves vietā – Voločno ciemā, Pitalovas rajonā, Pleskavas apgabalā. Šajā vietā /pers. D/ nodzīvoja līdz pat savas dzīves beigām – /datums E/. Miršanas apliecībā norādīts, ka /pers. D/ miris Voločno ciemā, Pitalovas rajonā, Pleskavas apgabalā.

[5.6] Līdzpieteicēji norāda, ka Latvijas okupācijas laikā Pitalovas teritorija, iedzīvotāji tika nodoti citai padomju republikai, šīs teritorijas iedzīvotāji bija pakļauti citai valsts pārvaldei, izglītībai, kultūras iestāžu kārtībai, sovjetizācija bija īpaši nežēlīga – tika atņemta zeme, cilvēkus izdzina no viensētām. /pers. D/ bija spiests saistīt savu dzīvi ar citu valsti.

Tiesa uzskatīja, ka tam, ka Krievijas PFSR atņēma Latvijas teritorijas daļu, nav izšķirošas nozīmes.

Pašreizējais Pilsonības likums noteic, ka Latvijas pilsonība ir personas noturīga tiesiska saikne ar valsti (1.[1]panta pirmā daļa). Tas nozīmē, ka Pilsonības likuma viens no uzdevumiem ir atjaunot taisnīgumu, kuru nevarēja realizēt tā iemesla dēļ, ka Latvijas okupācija liedza personai atgriezties Latvijā uz pastāvīgu dzīvi. Satversmes tiesa spriedumā lietā Nr.2009-94-01 norādīja, ka Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīnas neatņemams elements bija ne tikai to pilsoņu apzināšana, kuri dzīvoja Latvijā, bet arī *ius sanguinis* principa attiecināšana uz tiem pilsoņiem, kuri abu okupāciju rezultātā bija spiesti Latviju atstāt (14.3.punkts).

Iepretim tam, ka pašreizējais Pilsonības likums noteic, ka Latvijas pilsonība – tā ir tiesiska saikne ar valsti, sākotnējais 1919.gada 23.augustā pieņemtais Pavalstniecības likums tika pieņemts, balstoties uz piederību Latvijas teritorijai, t.i., pēc *jus soli* principa. Minētā norma paredzēja, ka par

valsts pilsoni uzskatāms ikkatrs agrākās Krievijas valsts pavalstnieks, bez tautības un ticības izšķirības, kurš dzīvo Latvijas robežās, ir cēlies no Latvijas robežās ietilpstošiem apgabaliem vai uz Krievijas likuma pamata bija jau pirms 1914.gada 1.augusta piederīgs pie šiem apgabaliem un nav līdz šā likuma izsludināšanas dienai pārgājis citā pavalstniecībā. Tādējādi cilvēka saistība ar Latvijas teritoriju varēja būt faktiska (cēlies no Latvijas robežās ietilpstošiem apgabaliem), kā arī juridiska (uz Krievijas likuma pamata jau pirms 1914.gada 1.augusta bijis piederīgs pie šiem apgabaliem) (*sk. Dišlers K. Ievads Latvijas valststiesību zinātnē. Rīga: A.Gulbis*).

Abrenes apriņķa Linavas pagasta Voločno ciema vēsture, proti, konkrētās teritorija piederība Latvijai vai Krievijai, nemaina lietas faktiskos apstākļus. Proti, Latvijas okupācija nebija šķērslis tam, lai /pers. D/ varētu atgriezties savā dzīves vietā. Deportēti no Latvijas – tas nozīmē, ka cilvēkam pret viņa gribu tika liegta iespēja dzīvot Latvijā, un tādējādi viņš zaudēja tiesisko saiti ar savu valsti. /pers. D/ atgriezās savā dzimtajā vietā.

[5.7] Tādējādi tiesa secināja, ka uz līdzpieteicējiem nav attiecināmi Pilsonības likuma 8.[1]panta otrās daļas nosacījumi, pamatojoties uz viņu priekšteča /pers. D/ dzīves notikumiem.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 21.oktobra spriedumu līdzpieteicēji iesniedza apelācijas sūdzību, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[6.1] Līdzpieteicēji nepiekrīt tiesas veiktajai tiesību normu interpretācijai, norādot, ka tiesa sašaurināti interpretē Pilsonības likuma 8.[1]pantu. No Satversmes tiesas un Augstākās tiesas prakses un judikatūras atziņām trimdinieku pilsonības lietās var konstatēt, ka trimdinieku tiesisko regulējumu nedrīkst interpretēt burtiski un formāli. Bēgļi un deportētie nav vienīgās personas, uz kurām attiecas trimdinieku regulējums.

[6.2] Konkrētajā gadījumā nevajadzētu vadīties pēc gramatiskās interpretācijas metodes.

[6.3] Līdzpieteicēji nepiekrīt tiesas secinājumam, ka Latvijas teritorijas atņemšanai nav izšķirošas nozīmes. Tas, ka prettiesiskās okupācijas dēļ persona pret savu gribu zaudēja saikni ar Latviju, un tas, ka šīs prettiesiskās okupācijas dēļ personai un tās pēcnācējiem izveidojās ciešākas saiknes ar citu valsti, ir svarīgs kritērijs, pēc kura jāvērtē personas tiesības uz pilsonību.

[6.4] /pers. D/ nokļūšana ārpus Latvijas citā valstī notika tieši PSRS veiktās agresijas dēļ, Latvijas Republikas okupācijas un Abrenes pilsētas un sešu Abrenes apriņķa pagastu aneksijas dēļ. Minēto prettiesisko darbību rezultātā /pers. D/ turpmākā dzīve pēc viņa atgriešanās norisinājās no sākuma KPFSR un vēlāk Krievijas Federācijā. Ja Latvija nebūtu prettiesiski okupēta, tad netiktu pieņemts 1944.gada dekrēts par Abrenes apriņķa pagastu nodošanu KPFSR. Un, ja minētā teritorija netiktu nodota KPFSR, tad /pers. D/ pastāvīgā dzīves vieta būtu palikusi neatkarīgā Latvijas teritorijā, un viņš saglabātu tiesisko saikni tieši ar Latviju, nevis ar Krieviju.

[6.5] Tiesa bez uzmanības atstāja līdzpieteicēju argumentu, ka /pers. D/ bija liegta iespēja dzīvot Latvijā, jo prettiesisks režīms viņa dzīvesvietu atdalīja no pārējās Latvijas, kādēļ viņš pats un viņa pēcnācēji gadu gaitā zaudēja tiesisko saikni ar Latviju un integrējās citā valstī.

[7] Apgabaltiesā saņemtajos rakstveida paskaidrojumos pārvalde līdzpieteicēju apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu un lūdz to noraidīt.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka līdzpieteicēju apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikumi ir noraidāmi.

[10] Izvērtējusi pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu kopsakarā ar lietas dalībnieku sniegtajiem argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Administratīvā rajona tiesa spriedumā ir izvērtējusi visus būtiskos lietas apstākļus, spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams. Ievērojot minēto, apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai (sk. *šā sprieduma 5.punktu*) un atkārtoti izvērstāku argumentu izklāstu nenorāda.

[11] Pilsonības likuma 8.[1]panta pirmā daļa noteic, ja persona, kura bija Latvijas pilsonis 1940.gada 17.jūnijā, vai šādas personas pēcnācējs iesniedz apliecinājumu tam, ka laikā no 1940.gada 17.jūnija līdz 1990.gada 4.maijam tā atstājusi Latviju, glābdamās no PSRS vai Vācijas okupācijas režīma vai tikusi deportēta un minēto iemeslu dēļ līdz 1990.gada 4.maijam nav atgriezusies Latvijā uz pastāvīgu dzīvi, tad šī persona un tās pēcnācējs saglabā tiesības reģistrēties par Latvijas pilsoni.

Senāts līdzīgā lietā ir atzinis, ka Pilsonības likuma 8.[1]pantā ir ietverti vairāki kritēriji, kuriem jāizpildās vienlaicīgi. Minētie kritēriji uzskatāmi par kumulatīviem, tas ir, neatbilstība jebkuram no tiem norāda, ka šai personai nav tiesību reģistrēties par Latvijas pilsoni, pamatojoties uz Pilsonības likuma 8.[1]pantu (*sk. Senāta 2018.gada 15.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-99/2018 8.punktu*).

[12] Apgabaltiesa konstatē, ka lietā ir strīds par to, vai pārvalde ir pamatoti atteikusi reģistrēt līdzpieteicējus par Latvijas pilsoņiem, pamatojoties uz Pilsonības likuma 8.[1]pantu.

Lietā nav strīda par to, ka līdzpieteicēju priekštecis /pers. D/ uz 1940.gada 17.jūniju bija Latvijas pilsonis, kā arī par to, ka viņš pēc filtrācijas nometnes un piespiedu darba 1949.gadā atgriezās savā iepriekšējā dzīvesvietā Abrenes apriņķa Linavas pagastā, proti, teritorijā, kas 1944.gada augustā tika iekļauta Pleskavas apgabalā, KPFSR, un nosaukta par Pitalovas rajonu. Lietā ir strīds par to, vai līdzpieteicēju priekštecis /pers. D/ līdz 1990.gada 4.maijam bija atgriezies Latvijā.

[13] Līdzpieteicēju pārstāvis apelācijas sūdzībā norāda, ka uz lietā esošajiem apstākļiem ir jāraugās no vienkāršā cilvēka skatu punkta, proti, /pers. D/ nokļūšana ārpus Latvijas citā valstī notika tieši PSRS veiktās agresijas dēļ, Latvijas Republikas okupācijas un Abrenes pilsētas un sešu Abrenes apriņķa pagastu aneksijas dēļ. Minēto prettiesisko darbību rezultātā /pers. D/ turpmākā dzīve pēc viņa atgriešanās norisinājās no sākuma KPFSR un vēlāk Krievijas Federācijā. Ja Latvija nebūtu prettiesiski okupēta, tad netiktu pieņemts 1944.gada dekrēts par Abrenes apriņķa pagastu nodošanu KPFSR. Un, ja minētā teritorija netiktu nodota KPFSR, tad /pers. D/ pastāvīgā dzīves vieta būtu palikusi neatkarīgā Latvijas teritorijā, un viņš saglabātu tiesisko saikni tieši ar Latviju, nevis ar Krieviju.

Lai arī minētie argumenti ir loģiski, apgabaltiesa šim viedoklim nevar piekrist, jo jautājums par Abrenes apvidus iekļaušanu Krievijas sastāvā (proti, par Abrenes statusu), ņemot vērā visus juridiskos apsvērumus, tomēr nav tik vienkāršs, jo ir cieši saistīts ar Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīnu, proti, uzskatu, ka, neskatoties uz Latvijas okupāciju, Latvijas Republika tomēr turpināja pastāvēt *de iure*, ko apliecina arī Latvijas PSR Augstākās Padomes 1990.gada 4.maija deklarācija „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu", ar kuru Latvijas valsts suverenitātes likvidēšana un Latvijas Republikas iekļaušana PSRS sastāvā tika atzīta par prettiesisku, kā arī tika atzīts, ka Latvijas Republikas iekļaušana PSRS no starptautisko tiesību

viedokļa nav spēkā.

Ņemot vērā, ka Latvijas Republikas Saeima 2007.gada 29.maijā ir ratificējusi Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumu par Latvijas Republikas un Krievijas Republikas robežu un Satversmes tiesa minēto līgumu ir izvērtējusi 2007.gada 29.novembra spriedumā lietā Nr.2007-10-0102, apgabaltiesa atzīst, ka tai saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32.panta otro daļu ir saistoša Satversmes tiesas spriedumā sniegtā tiesību normas interpretācija.

Satversmes tiesa minētā sprieduma 69.1.apakšpunktā ir norādījusi, ka valsts nepārtrauktības doktrīna neliedz Latvijas valstij rīkoties ar savu teritoriju. Latvijas valsts ir tiesīga, ievērojot Satversmē noteikto kārtību, gan palielināt, gan samazināt savu teritoriju (*sk.: Ziemele I. Is the Distinction between State Continuity and State Succession, pp. 215 – 216*). Šajā gadījumā jāņem vērā, ka ar Robežlīgumu Latvijas valsts nevis akceptē Krievijas Federācijas nostāju par to, ka Abrenes apvidus iekļaušana Krievijas teritorijā ir tiesiska, bet gan starptautiskajās tiesībās pieļaujamā veidā nodod Krievijai teritoriju, kura *de facto* atrodas Krievijas Federācijas kontrolē, bet *de iure* ir daļa no Latvijas valsts teritorijas.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka, neskatoties uz to, ka Abrenes teritorija 1949.gadā, kad līdzpieteicēju priekštecis atgriezās savā dzīvesvietā no filtrācijas nometnes un piespiedu darbiem, *de facto* atradās Krievijas Federācijā, nav pamata šo teritoriju neuzskatīt par Latviju, ņemot vērā arī apstākli, ka tā starptautiskajās tiesībās pieļaujamā veidā Krievijas Federācijai tikai nodota tikai 2007.gadā.

Līdz ar to secināms, ka pārvalde, izskatot līdzpieteicēju iesniegumus, savos lēmumos ir pamatoti secinājusi, ka līdzpieteicēju priekštecis, 1949.gadā atgriežoties savā dzīvesvietā, ir atgriezies Latvijā.

[14] Tā kā neizpildās viens no Pilsonības likuma 8.[1]pantā ietvertajiem kumulatīvajiem kritērijiem, apgabaltiesa atzīst, ka nav arī konstatējami priekšnoteikumi līdzpieteicējiem labvēlīgu administratīvo aktu izdošanai.

Ievērojot iepriekš minēto, šo pašu apsvērumu dēļ nav arī pamata grozīt pārvaldes lēmumu par /pers. C/ reģistrēšanu par Latvijas pilsoni.

Ievērojot minēto, līdzpieteicēju pieteikumi ir noraidāmi.

[15] Papildus apgabaltiesa norāda, ka, lai arī līdzpieteicēji /pers. A/ un /pers. B/ kā Latvijas pilsoņa pēcnācēji nevar tikt reģistrēti par Latvijas pilsoņiem, pamatojoties uz Pilsonības likuma 8.[1]pantu, tomēr tas neizslēdz iespēju līdzpieteicējiem kā Latvijas pilsoņa pēcnācējiem reģistrēties par Latvijas pilsoņiem, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2.panta pirmo daļu (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2018.gada 24.jūlija spriedumu lietā Nr.SKA-268/2018* (*ECLI:LV:AT:2018:0724.A420345214.2.S*)).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Noraidīt /pers. A/ un /pers. B/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izdot labvēlīgu administratīvo aktu par /pers. A/ un /pers. B/ reģistrēšanu par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 8.[1]pantu, kā arī /pers. C/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei grozīt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2020.gada 30.jūlija lēmumu Nr.722, nosakot, ka /pers. C/Latvijas pilsonība reģistrējama saskaņā ar Pilsonības likuma 8.[1]pantu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis referents M.Birzgalis

Tiesneses M.Osmane

A.Šteinberga